

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. I. Resolvitur prima pars quæsitæ & declaratur in quo essentialiter
consistat futuritio

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

etiam Divina Sapiencia Ecclesiastici 24. dicit se ex ore Altissimi (id est intellectu Patris) produisse: Ergo actus quò Deus ad extra producit creaturas, non pertinet ad voluntatem, sed ad intellectum, ut motum à voluntate.

Sicut igitur Pater æternus producit Filium per dicere notionale, ita & omnes Personæ Sanctissimæ Trinitatis, producunt creaturas per dicere commune & essentielle; si vero per actum imperii, formaliter immanentem, & virtualiter transeuntem. Imperium autem, ut docent Theologi cum sancto Thoma 1. 2. quæst. 17. tria importat: scilicet directionem, intimationem, & motionem: duo prima habet intellectus à seipso, tertium verò illi communicatur à voluntate, quæ est primum movens quantum ad exercitium: nam hæc duæ potentia, quoad suas operationes, se mutuo juvant; intellectus dirigit voluntatem, & illam determinat ad speciem actus: voluntas movet, & applicat intellectum, illumque determinat ad exercitium: unde sicut ordo qui reperitur in actibus voluntatis, est ab intellectu dirigente, & ordinante; ita & vis movendi quæ reperitur in actu imperii, est à voluntate movente, & applicante. Unde ex hoc triplici actu, scilicet ex directione, & intimatione intellectus, ac motione voluntatis, coalescit actus efficax imperii divini, quòd non solum dirigitur ad creaturas rationales, sicut imperium humanum & politicum, sed etiam ad insensibiles & inanimatas; nam Deus vocat ea quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt, & insensibilia illi ut sensibilia obediunt. Unde Job. 3. mari dixit, *Usc, huc venies, & non procedes amplius, & hic confringes tumentes fluctus tuos.* Et Joan. 11. Christus ait Lazaro mortuo, *Lazare veni foras.* Et Matth. 8. *Imperavit ventis & mari.* Ubi eleganter Hieronymus: *Ex hoc loco intelligimus: quòd omnes creaturæ sentiunt Creatorem imperantem, non errore Hæreticorum, qui omnia putant animata: sed majestate conditoris, cui sensibilia sunt, quæ apud nos sunt insensibilia.* De actu imperii plura dicemus in Tractatu de prædestin. sp. 1. art. 3. & in Tractatu de actibus humanis, disputatione 11. per totam.

§. III.

Solvuntur objectiones.

7 Contra istam conclusionem obijci potest: Productio creaturarum in Scriptura sæpe attribuitur divinæ voluntati: dicitur enim Psal. 124. *Omnia quæcumque voluit Dominus fecit.* Et ad Ephel. 1. *Qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ.* Ergo potentia immediate operativa in Deo, non est intellectus, sed voluntas.

Confirmatur: D. Thomas infra quæst. 19. art. 4. ad 4. ait, quòd *ejusdem effectus scientia in Deo est causa ut dirigens, voluntas ut imperans, & potentia ut exequens:* Ergo secundum D. Thomam, scientia in Deo non concurret effective ad productionem rerum, sed tantum directive.

8 Respondeo quòd cum actus imperii quò Deus producit creaturas, pertineat partim ad intellectum, partim ad voluntatem, modo supra explicato; Scriptura interdum attribuit productionem rerum divinæ volitioni, scilicet tanquam causæ moventi; interdum verò ejus dictioni, & locutioni, tanquam causæ operanti, & exequenti. Unde Apostolus dicit, quòd *Deus operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ.* Ubi, ut notavit Glossa, prius ponitur consilium, quòd pertinet ad intellectum, & postea additur, *volun-*

tatis suæ: ut per hoc significetur, quòd intellectus divinus, ut motus & determinatus à voluntate, est causa rerum.

Ad confirmationem dicendum est, quòd quando Sanctus Thomas ait quòd *scientia in Deo est causa dirigens*, loquitur de scientia simplicis intelligentiæ, quæ concurret tantum directive ad productionem rerum, unde addit, *Scientia quæ concipitur forma operis.* Quibus verbis aperte significat, se loqui de scientia, quæ continet ideas rerum possibilem, quæ est scientia simplicis intelligentiæ. Cum verò subdit, quòd *voluntas se habet, ut causa imperans*, loquitur de imperio, quatenus importat motionem & impulsivum: sub qua ratione (ut diximus) pertinet ad voluntatem, non verò ad intellectum. Denique quando subjungit, quòd *potentia se habet ut exequens*: per illam potentiam exequentem, significat ipsum intellectum, ut practicum, & ut motum ac applicatum à voluntate: sub qua ratione gerit vires potentia executivæ in Deo, & est immediatum principium operationis ad extra: unde ibidem ait, *intellectus speculativus nihil dicit de operando.*

100 Quod si aliquis contendat, per potentiam illam exequentem, S. Doctorem significare potentiam aliquam virtualiter distinctam ab intellectu & voluntate, dicendum est cum Cajetano & Alvare, illum id correxisse, seu potius magis explicasse infra quæst. 25. art. 1. in solutione 4. argum. ubi dicit, *scientia divina, secundum quòd est principium effectivum, habet rationem potentia.* Quibus verbis aperte declarat, scientiam Dei ut applicatam per decretum, habere rationem potentia operative ad extra, per actum imperii.

DISPUTATIO IV.

De scientia futurorum contingentium.

Hic aggredimur gravissimas hujus temporis, & Tractatus quæstiones, ac controversias; & relicto, ut ita dicam, littote, in altum ducimus; ut Christus dicebat Petro Lucæ 5. id est (ut explicat D. Ambrosius) in profundum disputationum ingredimur. Agimus enim de scientia futurorum contingentium, quæ notrix & contentiones inter Patres Societatis & Thomistas excitavit. Verum cum notitia cujuslibet scientia ex objecti sui cognitione maxime pendeat, priusquam celebres illas controversias discutiamus, tria in hujus disputationis limine præmittenda & declaranda censuimus, quæ magnam lucem afferent his quæ in toto ejus decursu discuturi sumus; nimirum quid sit futurum, quid contingens, & quotuplex detur futurum contingens? Unde sit

ARTICVLVS I.

Quid & quotuplex sit futurum contingens?

§. I.

Resolvitur prima pars quæstionis, & declaratur in quo essentialiter consistat futurius.

Dico primò: Rem constitui in ratione futuræ, per determinationem, præparationem, & ordinationem causarum ad illius productionem: ac proinde futurum rectè definiri, quòd est determinatum in causa ad habendam existentiam productione sequenti. Est contra plures ex Recentioribus,

ribus, qui videntes ex hac definitione futuri, se-
qui manifestam destructionem scientiæ mediæ
(ur constabit ex infra dicendis) illam negant.
Unde P. Annatus in libro quem edidit pro de-
fensione scientiæ mediæ disp. 1. cap. 2. ait aliquid
esse futurum, nihil aliud significare, quam ali-
quando contingere rem habere suam existentiam,
etiamsi quasi contingat casu, id est, nulla quoad
hoc præcesserit determinatio in Deo, sed tan-
tium præscientia, & adeo firmam putat hanc do-
ctrinam, ut nihil possimus illi opponere, quan-
tum vis nos excutiamus. Sed ut clarè pateat,
quam parùm soliditatis & probabilitatis habeat
hæc sententia.

2 Probatur primò conclusio ex D. Thoma, B
quæst. 2. de verit. art. 12. ad 7. ubi ait. *Cum dicitur
hoc est futurum, designatur ordo qui est in causis illius
rei ad productionem ejus.* Et in 1. dist. 38. quæst. 1. art.
5. dicit, *Deus videt ordinem sui ad rem, ex cuius pote-
state res erat futura: ille autem ordo, nihil aliud
esse potest, quam determinatio divinæ volunta-
tis, ad res producendas, per quam transferuntur,
à statu meræ possibilitatis ad statum futuri-
tionis.* Idem docet. 1. contra Gent. cap. 67. 1. Pe-
riherm. cap. 8. 2. 2. quæst. 171. art. 6. ad 2. Et in hac
parte quæst. 16. art. 7. ad 3. ita expressè loquitur,
ut nullus dubitationi relinquatur locus: dicit enim,
*Omne quod est, ex eo futurum fuit, antequam ef-
fet, quia in causa sua erat ut fieret: unde subiecta causa,
non esset futurum illud fieri &c.* Et tandem in hac
quæst. art. 13. sic habet. *Alio modo potest considerari
contingens, ut est in sua causa; & ita consideratur ut
futurum:* Ergo ex D. Thoma, res est, & denomina-
tur futura, à præparatione, ordinatione, seu de-
terminatione causarum ad illius productionem.

3 Probatur secundò ex D. Augustino, qui cap.
9. de corrept. & gratia, & lib. 6. de Genesi ad liti-
teram cap. 17. dicit, *Deum futura facere, nihil ali-
ud est, quam eorum causas præparare.* Et Tracta-
tu 68. in Joan. docet, quòd Deus fecit futura, ea
prædestinando.

4 Probatur tertio ratione ex dictis locis desump-
ta. Rem esse futuram, est aliqua denominatio D
realis, non quidem intrinseca, sed extrinseca:
denominatio enim intrinseca non potest com-
petere rei non existentis: Ergo debet ab aliqua
forma reali & extrinseca provenire: At talis for-
ma non potest esse alia, quam determinatio
causæ ad ejus productionem: Ergo rem esse futu-
ram, nihil est aliud, quam ipsam esse determi-
natam in causa, ad habendam existentiam pro
tempore sequenti. Major, & prima Consequen-
tia patent, Minor probatur. Talis forma non po-
test esse ipsa causa, præcisè ut potens ad produ-
cendum effectum: cum ut sic tantum tribuat
denominationem possibilis, non potest etiã ef-
fe eadè causa, ut actu influens esse in effectum;
sic enim dat denominationem existentis: Ergo
solum potest esse eadè causa, ut determinata ad
dandam illi existentiam in duratione sequenti.

Respondet Suarez prolog. 2. de gratia cap. 7.
rem non esse, nec denominari futuram à deter-
minatione causæ, sed ex habitudine ad existen-
tiam pro determinato tempore habendam.

Sed hæc responsio magis confirmat, quam in-
firmet vim argumenti propositi: Cum enim ha-
bitudo ad existentiam pro determinato tempore
habendam, nulli rei creatæ conveniat essentialiter,
& ab intrinseco, debet ei competere ab ex-
trinseco, & ex aliqua causa efficiente: unde cum
non possit ei competere à tali causa, præcisè ut

potente, & indifferente ad dandum illi esse: ei
convenire debet ab eadem causa, ut præpara-
ta, & disposita, ac determinata ad ejus produ-
ctionem.

Probatur ultimò conclusio, & magis confir-
matur, & explicatur ratio præcedens. Res futu-
ra constituitur de se in ratione futuræ, per illud,
per quod distinguitur à merè possibili, & exi-
stenti: Sed ab utraque distinguitur, per hoc
quòd sit determinata in causa ad habendam ali-
quando existentiam: Ergo per talem determi-
nationem constituitur in ratione futuræ. Major
est evidens, ut enim dicunt Philosophi, idem est
constitutivum rei, ac distinctivum illius à quali-
betalia. Minor verò declaratur, & probatur.
Res merè possibilis continetur in causa indeter-
minata, & indifferente ad dandum illi esse. Res
existens, est totaliter extra suas causas; cum exi-
stentia idem sit, ac silentia rei extra causas:
Atqui sola determinatio in causa, facit differre
rem futuram, à e quæ est omninò extra causas,
& à re quæ est in causa omninò indifferente, &
indeterminata: Ergo determinatio in causa, di-
stinguit rem futuram, ab existente, & merè pos-
sibili. Major constat, Minor etiam non est mi-
nus evidens. Res enim futura, nondum est extra
suas causas, aliàs esset præsens, & existens; nec
etiam est intra causam omninò indifferentem,
& indeterminatam, ad dandam illi existentiam;
alioquin esset merè possibilis, nec magis esset fu-
tura, quam non futura; & cum contineatur in-
tra causas, & per hoc differat à re existente,
quæ est omninò extra causas; ut differat à me-
rè possibili, debet esse intra causam cum deter-
minatione; & sic res futura, erit illa quæ est
determinata in sua causa, ad habendam existen-
tiam pro duratione sequenti.

§. II.

Corollaria præcedentis doctrina.

EX dictis colliges primò, quòd cum sit de-
plex determinatio causarum, una infallibilis,
& immutabilis, qualis est determinatio causæ
primæ: altera fallibilis, & mutabilis, qualis est
determinatio causæ secundæ contingentis, vel
liberæ, duplex etiam distingui solet futuritio: u-
na certa & infallibilis, per ordinem ad causam
primam; & altera fallibilis, & impedibilis, per
ordinem ad causas inferiores contingentes, vel
liberas. Quòd est futurum primo modo, est sim-
pliciter, & absolutè futurum, & de eo potest di-
ci simpliciter, quòd erit; quòd verò tantum
secundo modo est futurum, est solum futurum
secundum quid, nec de eo simpliciter potest di-
ci, quòd erit; sed cum addito tantum, ex vi scilicet
inclinationis, & determinationis causæ.
Unde D. Thomas quæst. 12. de verit. art. 10. ad
12. *Causæ superiores quæ sunt rerum rationis in
divina præscientia, nunquam desiciunt ab imple-
tione suorum effectuum, sicut desiciunt causæ infe-
riores; & ideo in causis superioribus cognoscuntur
rerum eventus absolute, sed in inferioribus,
non nisi sub conditione.* Ubi per rationes rerum,
intelligit ideas ut determinatas per decretum
divinum: sicut ipse docet quæst. 3. de verit.
art. 6. in corp. ubi ait, *idea rerum quæ sunt,
fuerunt, vel erunt, determinantur ex proposito
divine voluntatis.* Sentit ergo S. Doctor, res crea-
tas ex ordine tantum ad divinum decretum,
accipere infallibilitatem eventus: non verò